Journal for Ethics in Social Studies
ISSN: 2559 - 7612
Covered in: CrossRef; RePEc; CEEOL; KVK; WorldCat; Google Scholar

2021, Volume 5, Issue 1, pages: 21-35 | https://doi.org/10.18662/jess/5.1/39

Human Rights without Borders for Refugees and Asylum Seekers. Social and Jurisdictional Aspects

Simion BELEA[1]

[1] Technical University of Cluj-Napoca – North University Centre of Baia Mare, Romania, simionbla@yahoo.com

Abstract: The refugee crisis generated by internal conflicts and civil wars from various areas consolidated unilateral interventions towards security, rather than developing a collective answer and providing immediate actions based on human rights to support vulnerable groups. A retrospection of the past decade events in the Arabic World, illustrates that during the years 2014 - 2021, the world witnessed the highest wave of refugees migrating from Syria, Yemen, Afghanistan and Iraq to Europe. By analysing this, we can argue that concerns regarding security policies led to a significant increase in the number of difficulties that refugees and asylum seekers encounter in obtaining international protection support. The 24th of February 2022 marks the beginning of the Russian invasion in Ukraine. It similarly marks the day when the twenty seven countries – members of the EU allowed the directive for temporary protection and support to the Ukrainian refugees, for the first time in the European Union history. This current study examines the collective efforts of the Intra – European relocations offering immediate support to those fleeing the war while respecting the fundamental international human rights.

Keywords: *human rights; refugees; asylum seekers; refugee protection.*

How to cite: Belea, S. (2022). Human Rights without Borders for Refugees and Asylum Seekers. Social and Jurisdictional Aspects. *Journal for Ethics in Social Studies, 5*(1), 21-35. https://doi.org/10.18662/jess/5.1/39

©2021 Published by LUMEN Publishing. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/

1. Introducere: izvoarele protecţiei juridice a refugiaţilor

Există diverse evenimente istorice care au determinat comunitatea internaţională să acorde protecţie persoanelor care se află în afara ţărilor lor de origine. Protecţia internaţională a refugiaţilor datează de la începutul secolului al XX-lea când, din cauza crizelor interne şi a războaielor, milioane de oameni au fugit din ţările lor ca urmare a deportărilor şi persecuţiilor. Multe state s-au simţit obligate să protejeze astfel de persoane, la început îndrumate de un spirit de bunăvoinţă şi generozitate, ulterior obligându-se pe plan internaţional prin acorduri şi convenţii. Obligaţia de a proteja refugiaţii a fost, fără îndoială, o noutate, care a făcut parte din spiritul de solidaritate ce a marcat perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial. În acest sens, amintim că prima instituţie recunoscută juridic a fost Înaltul Comisariat al Naţiunilor Unite pentru Refugiaţi (UNHCR), cunoscută şi sub numele de Agenţia ONU pentru Refugiaţi, care este o agenție a Națiunilor Unite, specializată în protecţia juridică a refugiaţilor, înființată în anul 1950 (UNCHR, 2022). A urmat Convenţia de la Geneva din 1951 privind statutul refugiaților, adoptată de statele membre ale Națiunilor Unite la acea dată.

Ulterior, au apărut noi forme de protecţie pentru refugiaţi, cu toate acestea, instrumentele convenționale şi instituţionale existente până la acea dată s-au dovedit a fi limitate. În încercarea de a răspunde în mod adecvat noilor provocări şi situaţii de urgenţă, s-a ajuns la semnarea de noi acorduri internaționale, cum ar fi Protocolul de la New York pentru refugiaţi din 1967 (Off. G., 1991).

Mandatul Înaltului Comisariat pentru Refugiaţi al Naţiunilor Unite a fost iniţial limitat la refugiaţii şi solicitanţii de azil, iar ulterior a fost extins pentru a include apatrizii, acesta asumându-şi responsabilitatea pentru protecţia persoanelor strămutate, precum şi pentru gestionarea taberelor şi adăposturilor de urgenţă. Astăzi, foarte multe organizaţii din întreaga lume îşi dedică eforturile pentru a proteja drepturile refugiaţilor şi pentru a pune capăt abuzurilor în rândul acestora.

În continuare, vom prezenta principalele instrumente juridice, care reglementează dreptul de azil şi asigură protecţia refugiaţilor la nivel internaţional.

2. Legislaţia internaţională privind dreptul de azil şi protecţia refugiaţilor

Atunci când analizăm o temă atât de delicată cum este cea a refugiaților, ne referim mai întâi la principalele drepturi care sunt consfințite de Declarația Drepturilor Omului din 1948, iar mai târziu de Convenţia privind statutul refugiaţilor, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951. Convenția și-a demonstrat capacitatea de adaptare la schimbări, fiind recunoscută de instanţele de judecată drept un instrument capabil să garanteze protecţie refugiaţilor chiar şi în contexte în continuă evoluție (Off. G., 1991). De asemenea, alături de Protocolul din 1967, Convenţia din 1951 se află la baza unor instrumente importante regionale pentru protecţia refugiatului, cum ar fi Organizația Convenției pentru refugiaţi a Unității Africane din 1969 şi din 1984, precum şi Declarația de la Cartagena privind refugiații din America Latină (UNCHR, 2022).

De la conceptul de „azil" au fost detaliate drepturile fundamentale, accentul fiind îndreptat spre consolidarea punerii în practică şi protejarea acestora cu ajutorul instrumentelor specifice. La nivel general, art. 13 din Declarația Universală a Drepturilor Omului protejează libertatea de a emigra, precizând că „orice persoană are dreptul de a părăsi orice ţară, inclusiv a sa, şi de a reveni în ţara sa de origine", iar conform art. 14, în caz de persecuţie „orice persoană are dreptul de a căuta azil şi de a beneficia de azil în alte ţări" (United Nations, 1948).

Cu toate acestea, este vorba doar despre libertatea de a emigra, înţeleasă ca libertate de a părăsi ţara şi consacrată ca drept universal al omului (Vitta & Gremențieri, 1981). Un alt element, consacrat la nivel universal, este cel susţinut de art. 14 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, care protejează dreptul de azil şi potrivit căruia: „orice persoană are dreptul să caute azil şi să beneficieze de azil în alte ţări" (ONU, 1948). Dreptul de azil pare să se „ciocnească" cu granițele statelor. Potrivit doctrinei liberal-internaționaliste, recunoașterea acestui drept reprezintă o „prerogativă suverană a statului", fiind detectabilă „la nivelul dreptului internațional general" ca „absența totală a unor reguli care să pună limitări statului, direct sau indirect, în ceea ce privește libertatea acestuia de a acorda sau nu azilul pe teritoriul propriu" (Vitta & Gremențieri, 1981). Cu toate acestea, ceea ce rămâne la latitudinea suveranității statelor este recunoașterea statutului de azil şi nu posibilitatea de a intra pe teritoriul statului pentru a solicita protecţie, aşa cum prevede interzicerea returnării în dreptul internaţional (Allan, 2001).

În ansamblu, din dreptul internațional derivă două principii:

1) fiecare stat trebuie să prevadă existenţa dreptului de azil (şi să permită intrarea celor care doresc să-l revendice);

2) statul este liber să reglementeze cerinţele şi procedurile de acordare a statutului de solicitant de azil.

Suveranitatea statelor de a admite străini întâmpină „limite, care decurg din regimurile de protecţie internaţională" (interzicerea nereturnării) şi din normele dreptului internațional, care, de exemplu, împiedică expulzarea străinului ce poate suferi în ţara sa de origine un tratament inuman şi degradant (Cavasino, 2015, 83). Într-adevăr, este clar că un stat va putea acorda un nivel de protecție compatibil cu propriul său standard de garantare şi de protecţie a drepturilor: cu alte cuvinte, nu putem aştepta ca un stat să garanteze un nivel de protecţie a drepturilor mai mare decât ceea ce poate (sau vrea) să le asigure propriilor cetăţeni. Din cele de mai sus, reiese o primă consideraţie, care diferenţiază migranţii la graniţele statului, astfel: cei care solicită protecție internațională au dreptul de a intra pe teritoriul statului şi nu pot fi respinşi „spre graniţele teritoriilor în care viaţa şi libertatea lor ar fi ameninţată din cauza propriei rase, religii, cetăţeniei, apartenenţei la un grup social sau propriilor opinii politice", aşa cum precizează art. 33 din Convenția ONU privind statutul refugiaților (Off. G., 1991); toate celelalte persoane au un simplu interes legitim în admiterea pe teritoriul statului, întrucât statutul acestora poate fi supus altor interese predominante, în limitele stabilite de legea statului şi în conformitate cu standardele internaţionale şi cele a Uniunii Europene, aşa cum vom putea vedea în cele ce urmează.

3. Statutul juridic al străinilor în statele membre ale Uniunii Europene

Statutul juridic al străinilor este guvernat de o serie de izvoare ale Uniunii Europene, uneori direct legate de fenomenul migraţiei, în alte cazuri de o mai mare anvergură. Sub primul profil, intră articolele 78 şi 79 din Tratatul privind Funcţionarea Uniunii Europene (TFUE) (Off. J., 2012), care constituie - după intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona - cadrul legal de referinţă în raport cu competenţele Uniunii Europene în domeniul azilului şi imigraţiei (Favilli, 2010, 13). În temeiul acestor prevederi, Uniunea elaborează o politică comună în materie de azil, protecţie subsidiară şi protecţie temporară, care are drept scop oferirea unui statut adecvat oricărui cetăţean al unei ţări terţe, ce are nevoie de protecţie internaţională, asigurând respectarea principiului nereturnării.

Mai trebuie amintit faptul că Uniunea Europeană dezvoltă o politică comună de azil, ce asigură, în toate etapele, gestionarea eficientă a fluxurilor migratorii, tratamentul echitabil al resortisanților țărilor terțe cu reședința legală în statele membre și prevenirea imigrației ilegale și a traficului de persoane. Cu privire la acest ultim aspect, se face referire expresă la posibilitatea Uniunii Europene de a decide cu privire la „condițiile de intrare, ședere și normele privind eliberarea de către statele membre a vizelor și permiselor de ședere pe termen lung, inclusiv cele emise în scopul reîntregirii familiei și în legătură cu drepturile resortisanților din țări terțe cu reședința legală într-un stat membru, incluzând condițiile care reglementează libertatea de circulație și ședere în alte state membre" (Marzocchi, 2022). Între timp, la nivel european, instituirea progresivă a sistemului comun de azil, odată cu intrarea în vigoare în 2009 a Tratatului de la Lisabona (European Parliament, 2022), care nu se limitează la adoptarea de „standarde minime" de către statele membre, subliniază faptul că realizarea spațiului de libertate, securitate și justiție trebuie să aibă loc prin dezvoltarea unei „politici comune" privind azilul.

Art. 80 din TFUE stabilește faptul că „politicile Uniunii privind controlul la frontiere, dreptul de azil și imigrarea, precum și punerea lor în aplicare, sunt reglementate de principiul solidarității și al distribuirii echitabile a responsabilității între statele membre, inclusiv la nivel financiar (Jurnalul Oficial, 2012). Cu toate acestea, politica comună de azil și-a arătat fragilitatea în fața fluxurilor masive de persoane către teritoriile europene, cauzate inițial de așa-numita „primăvara arabă", iar mai târziu de conflictul sirian. Despre dificila implementare a acestui principiu, a se vedea Favilli (2015, 785-787).

În ceea ce privește integrarea solicitanților de azil din rândul țărilor terțe, se face referire la posibilitatea „încurajării și sprijinirii acțiunilor statelor membre", excluzând totuși orice armonizare a actelor cu putere de lege și a reglementărilor statelor respective (Bonetti, 2016). În sfera acestui capitol se află art. 80 TFUE, potrivit căruia politicile Uniunii și implementarea acestora sunt guvernate de principiul solidarității și al partajării echitabile a responsabilității între statele membre, inclusiv la nivel financiar (Off. J., 2012).

De asemenea, dreptul de azil este garantat de normele prevăzute de Convenția de la Geneva din 28 iulie 1951, de Protocolul din 31 ianuarie 1967 privind statutul refugiaților (Off. G., 1991), precum și de Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (Official Journal of the European Union C 326/391, 2012). La aceste instrumente, mai trebuie adăugat art. 18 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, precum și art. 19 din

respectiva Cartă, care interzice expulzările colective şi protejează persoanele împotriva strămutării, expulzării sau extrădării către un stat unde există un risc serios de a fi supuse pedepsei cu moartea, torturii sau altor pedepse sau tratamente inumane sau degradante.

Există numeroase acte adoptate de UE pentru a defini condiţiile de intrare şi de şedere a anumitor categorii de resortisanţi ai ţărilor terţe pe teritoriul statelor membre. Uniunea a contribuit, în acelaşi timp, la conturarea trăsăturilor esenţiale ale statutului lor juridic, prin furnizarea de clauze specifice de egalitate de tratament faţă de cetăţenii europeni în ceea ce priveşte exercitarea drepturilor civile şi sociale în statul membru gazdă.

Pe lângă aceste acte, dedicate solicitanţilor de azil, există şi alte surse ale Uniunii Europene cu valoare juridică obligatorie, cum ar fi directivele - acele documente legislative care stabilesc un obiectiv pe care trebuie să-l atingă toate ţările UE. De exemplu, Directiva 2001/55/CE, adoptată la 20 iulie 2001, care a stabilit o procedură excepţională pentru a garanta – tocmai în cazurile de aflux masiv a persoanelor strămutate provenite din ţări terţe, care nu se pot întoarce în ţara lor de origine – acordarea protecţiei imediate şi temporare, care trebuie adoptată în special dacă există riscul ca sistemul de azil să nu poată face faţă acestui aflux, fără efecte prejudiciabile pentru buna sa funcţionare (Council of the European Union, 2001). În temeiul art. 2, Directiva 2001/55, se înţelege că „cetăţeni strămutaţi ai ţărilor terţe sau apatrizi, care au fost nevoiţi să-şi părăsească ţara sau regiunea de origine sau care au fost evacuaţi şi a căror repatriere în condiţii de siguranţă şi stabilitate este imposibilă din cauza situaţiei din ţara de origine", aspecte care intră în sfera de aplicare a articolului 1A din Convenţia de la Geneva sau a altor reglementări naţionale sau internaţionale ce conferă protecţie internaţională (Council of the European Union, 2001).

Directiva 2001/55/CE privind protecţia temporară a fost pusă în aplicare la data de 4 martie 2022, fiind definită o „decizie istorică", deoarece miniştrii de interne ai Uniunii Europene au aprobat în unanimitate activarea directivei, care nu a fost mai fost pusă în aplicare până la acea dată. Directiva are drept efect introducerea unei protecţii temporare şi face referire în mod special la cetăţenii ucraineni, la resortisanţii ţărilor terţe cu un permis pe termen lung şi la titularii dreptului de protecţie internaţională cu reşedinţa în Ucraina. Protecţia temporară, pe de altă parte, nu va fi garantată resortisanţilor ţărilor terţe cu permis de şedere de scurtă durată (Official Journal of the European Union L 71/1, 2022).

În afară de aceasta, membrii aceleiaşi familii, care au fost separaţi şi care au fost admişi pentru protecţia temporară în state membre diferite, precum şi membrii care nu se află încă pe teritoriul UE trebuie să

beneficieze de reîntregirea familiei într-un singur stat membru. Directiva 2000/43/CE, care stabileşte interzicerea tratamentului inegal din motive rasiale sau etnice (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L180/22, 2000), precum şi Directiva 2000/78/CE, care stabileşte un cadru general pentru egalitatea de tratament în muncă şi ocupaţie, completează măsurile de contingenţă în contextul primirii solicitanţilor de azil (Official Journal of the European Union, L 303/16, 2000). O altă directivă europeană care completează acest cadru legislativ este Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European şi a Consiliului privind dreptul la libera circulaţie şi şedere pe teritoriul statelor membre pentru cetăţenii Uniunii şi membrii familiilor acestora. Cu referire la statutul de cetăţean al UE, a se vedea, de asemenea, Di Filippo (2012, 160-278).

În acest domeniu intră şi prevederile Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, care şi-a asumat, în urma intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, aceeaşi valoare juridică ca şi tratatele. Printre cele mai relevante prevederi, amintim art. 15 privind libertatea de alegere a profesiei şi dreptul la muncă, potrivit căruia resortisanţii ţărilor terţe, care sunt autorizaţi să lucreze pe teritoriul statelor membre, au dreptul la condiţii de muncă echivalente cu cele de care beneficiază cetăţenii Uniunii (Official Journal of the European Union, C 326/391, 2012).

Carta recunoaşte, de asemenea, dreptul oricărei persoane, indiferent dacă locuieşte sau se deplasează legal în cadrul Uniunii, la prestaţii de securitate socială şi la prestaţii sociale în conformitate cu legislaţia UE, cu legile şi practicile naţionale (articolul 34, alineat 2). Deosebit de amplă este recunoaşterea interzicerii discriminării (art. 21), distinctă de cea a egalităţii juridice (art. 20), care are în vedere în mod expres o serie de factori suplimentari în raport cu prevederile comune, precum: originea socială, caracteristicile genetice, limba, opinii politice sau de orice altă natură, aparţinând unei minorităţi naţionale (Official Journal of the European Union, C 326/391, 2012).

În contextul unui aflux masiv de persoane strămutate din Ucraina, în România au fost revizuite standardele minime de acordare a protecţiei temporare prin Hotărârea de Guvern nr. 367, intrată în vigoare începând cu data de 18 martie 2022. Astfel au fost stabilite condiţii de asigurare a protecţiei temporare precum şi, de asemenea, au fost modificate şi completate unele acte normative în domeniul străinilor (Off. G., no. 268, 2022).

De asemenea, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 15 din 2022 (Off. G., no. 193, 2022), precum şi Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 20/2022 (Off. G., no. 231, 2022) stabilesc modul de acordare a măsurilor de

sprijin şi asistenţă umanitară de către statul român cetăţenilor străini sau apatrizilor aflaţi în situaţii deosebite, proveniţi din zona conflictului armat din Ucraina.

4. Drepturi fără frontiere în cazul refugiaţilor care călătoresc pe mare

Protecţia efectivă a drepturilor refugiaţilor şi a migranţilor care călătoresc pe mare reprezintă o provocare majoră pentru statele membre ale Uniunii Europene. Salvarea pe mare în dreptul internaţional reprezintă o datorie pentru state şi un drept al tuturor persoanelor care se află într-o situaţie de risc.

Dreptul la asistenţă pe mare este consacrat în dreptul internaţional, nu numai în virtutea acordurilor stipulate, ci şi ca parte integrantă a dreptului internaţional cutumiar (Trevisan 2014, 5). Ca atare, salvarea pe mare ar trebui să fie garantată „persoanelor aflate în primejdie, indiferent de naţionalitatea lor, de statutul sau circumstanţele în care se află" (UNCHR, 2022, 4). Pe de o parte, statele au sarcina de a-şi controla frontierele şi de a asigura securitatea, pe de altă parte, însă, au datoria de a proteja efectiv drepturile consacrate în reglementările privind drepturile omului şi ale refugiaţilor.

De fapt, migraţia pe mare nu este un fenomen recent, ci există câteva tratate importante stipulate privind siguranţa maritimă şi salvarea pe mare, cum ar fi:

- *Convenţia internaţională pentru protecţia vieţii umane pe mare (SOLAS*) din 1974;

Această Convenţie internaţională pentru ocrotirea vieţii omeneşti pe mare (SOLAS) este un tratat internaţional maritim care stabileşte standarde minime de siguranţă în construcţii, echipamente comerciale şi operarea navelor. Convenţia prevede ca fiecare comandant de navă „să fie în măsură să poată oferi asistenţă, după ce a primit informaţii de la orice sursă despre prezenţa persoanelor aflate în pericol pe mare, să acorde cu celeritate asistenţă acestora, informând, dacă este posibil, părţile interesate sau serviciul de căutare şi salvare despre faptul că nava efectuează această operaţiune". Două obligaţii sunt deosebit de importante: în primul rând, în conformitate cu legea mării, fiecare stat cere comandantului de navă, care arborează pavilionul său, să acorde asistenţă oricărei persoane aflate pe mare în condiţii periculoase şi să acţioneze cât mai repede posibil la salvarea persoanelor aflate în primejdie (Romanian Naval Authority, 2022).

- *Convenţia internaţională privind căutarea şi salvarea maritimă (SAR)* din 1979;

Convenţia impune o obligaţie specifică de salvare şi asistenţă în cazul persoanelor aflate pe mare „indiferent de naţionalitatea sau statutul unei astfel de persoane sau de circumstanţele în care se găseşte acea persoană", fără a face distincţie de naţionalitate sau statut juridic, stabilindu-se, în plus, faţă de obligaţia acordării primului ajutor, şi datoria de a debarca naufragiaţii într-un loc sigur. Aderarea României la această convenţie a fost reglementată prin Legea nr. 31 din 26 ianuarie 1999 (Off. G., no. 35, 1999).

- *Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite privind dreptul mării (UNCLOS)* din 1982;

Convenţia este un acord internaţional care a rezultat din a treia Conferinţă a Organizaţiei Naţiunilor Unite privind dreptul mării (UNCLOS), conferinţe care au avut loc între 1973 şi 1982. La momentul ratificării acestei convenţii, toate statele semnatare s-au angajat să-şi oblige căpitanii, să acorde asistenţă persoanelor şi navelor aflate în pericol (Official Journal of the European Union, L 179/3, 1998).

Alături de obligaţia comercială de salvare a navelor - pentru care convenţia recunoaşte că poate exista o valoare economică - UNCLOS stabileşte că, pentru salvarea de vieţi omeneşti, nu se poate da un preţ. Obligaţiile care decurg din ratificarea acestor convenţii revin statelor contractante în activităţile de „coordonare şi de cooperare, astfel încât persoanele salvate pe mare să fie debarcate într-un loc sigur cât mai curând posibil". Respectarea de către state a obligaţiilor menţionate mai sus se încadrează, aşadar, într-un cadru mai larg al protecţiei drepturilor omului. Nu întâmplător, împreună cu acordurile stipulate în mod expres în scopul salvării vieţii umane pe mare, în timp de pace sau război, se face referire la reguli mai generale, în primul rând la respectarea dreptului la viaţă, consacrat în articolul 2 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, în articolul 2 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (Official Journal of the European Union C 326/391, 2012), cunoscută şi sub numele de Carta de la Nisa, precum şi în articolul 6 din Pactul internaţional cu privire la drepturile civile şi politice (Official Bulletin no. 146, 1974).

Având în vedere semnificaţia pe cât de largă, pe atât de complexă, a dreptului la viaţă, acesta este considerat ca fiind „dreptul suprem care nu admite excepţii atât pentru indivizi, cât şi pentru societate în ansamblu" (United Nation Human Rights, 2022). În acest fel, este delimitată sfera universală a acestui drept, reflectând însăşi esenţa „drepturilor omului". După cum a stabilit Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, respectarea dreptului la viaţă necesită, de asemenea, măsuri adecvate pe care statele ar trebui să le ia în situaţii care pun viaţa în pericol, inclusiv „operaţiuni în

condiţii de urgenţă", cum ar fi operaţiuni de căutare şi salvare pe mare (Gullo, 2022).

Mai mult, articolul 98 din Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite privind dreptul mării clarifică obligaţia căpitanilor de nave de a interveni în acordarea asistenţei pe mare „cât mai repede posibil", de îndată ce sunt informaţi despre o situaţie periculoasă (Official Journal of the European Union, L 179/3, 1998). Cu toate acestea, se pare că aplicarea universală a drepturilor omului, salvgardarea şi protecţia acestor drepturi sunt puse în discuţie atunci când intră în joc teritorialitatea statelor, în special în ceea ce priveşte salvarea pe mare şi dreptul refugiaţilor.

5. Respectarea drepturilor refugiaţilor debarcaţi

Odată ce refugiaţii salvaţi sunt debarcaţi în statele membre ale Consiliului Europei, acestea trebuie să asigure un tratament care respectă pe deplin obligaţiile ce le revin în temeiul Convenţiei şi a altor instrumente juridice, inclusiv legislaţia UE în materie de azil. Asistenţa medicală ar trebui să fie garantată cu promptitudine şi fiecare nevoie umanitară trebuie satisfăcută la sosire. Indiferent de mecanismele de împărţire a responsabilităţilor în vigoare, statul gazdă trebuie să informeze refugiaţii cu privire la drepturile lor, inclusiv dreptul la azil.

Cei care doresc să solicite azil trebuie să aibă garanţia accesului la o procedură echitabilă şi eficientă, cu toate garanţiile procedurale necesare, inclusiv căile de atac cu efect suspensiv, după caz, aflate în vigoare în statul gazdă sau într-un alt stat care îşi va asuma responsabilitatea.

De asemenea, procedurile ar trebui să asigure respectarea dreptului la viaţa de familie, atât prin reîntregirea familiei, cât şi prin informarea persoanelor care au debarcat, precum şi să ofere accesul la procedurile de reîntregire. În cazul persoanelor care nu solicită protecţie internaţională, statele membre ar trebui totuşi să asigure identificarea individuală şi să ofere posibilitatea de a prezenta motivele pentru care nu ar trebui să fie returnate, pentru a-şi îndeplini obligaţiile privind interzicerea expulzării colective. Acesta este un alt motiv pentru care, atunci când migranţii sunt salvaţi de pe nave aparţinând statelor membre ale Uniunii Europene, debarcarea într-un astfel de stat membru poate fi singura modalitate de a respecta obligaţiile convenţiei.

Identificarea timpurie a persoanelor vulnerabile, cum ar fi: minorii (neînsoţiţi), femeile însărcinate, victimele traficului de persoane şi victimele torturii, este esenţială pentru a preveni încălcările drepturilor omului. Refugiaţii debarcaţi ar trebui să aibă acces la condiţii adecvate de primire şi

locuire, acces la apă, hrană şi canalizare, îngrijire medicală şi facilităţi educaţionale pentru copii. Autorităţile ar trebui să ofere un mediu prielnic pentru persoanele debarcate, garantând siguranţă şi protecţie împotriva violenţei, în special împotriva exploatării şi abuzului sexual. În acest sens, ar trebui luate măsuri speciale pentru protecţia persoanelor aflate într-o poziţie vulnerabilă, inclusiv a minorilor, a persoanelor cu dizabilităţi, a femeilor însărcinate, precum şi a minorităţilor etnice sau religioase.

6. Concluzii

Din această scurtă analiză putem deduce, pe de o parte, importanţa existenţei unui echilibru între protecţia drepturilor refugiaţilor şi migranţilor şi respectarea prerogativelor statelor cu privire la reglementarea fluxurilor migratorii, iar pe de altă parte, importanţa diseminării drepturilor ce le revin refugiaţilor şi solicitanţilor de azil în statele gazdă. În acelaşi timp, este important de subliniat complexitatea acestor contexte, în care cererile de protecţie international legate de situaţii de conflict armat trebuie să fie examinate cu o atenţie deosebită. O tendinţă crescută de a prioritiza preocupările legate de drepturile refugiaţilor, a condus, însă, la o creştere semnificativă a obstacolelor cu care se confruntă refugiaţii şi solicitanţii de azil în aplicarea procedurilor pentru a se bucura de o formă de protecţie. Procedurile legislative cu privire la integrarea imigranţilor şi refugiaţilor trebuie să aibă în vedere faptul că „drepturile omului sunt universale, indivizibile, interdependente şi interconectate", prin urmare, ele trebuie să fie aceleaşi în fiecare parte a lumii şi pentru fiecare persoană, indiferent de statutul său social sau economic.

References

Allan, J. (2001). The jus cogens nature of non-refoulement. *International Journal of Refugee Law, 13*(4), 533-558. https://doi.org/10.1093/ijrl/13.4.533

Autoritatea Navală Română [Romanian Naval Authority]. (2022). *Convenţia Internaţională pentru Ocrotirea Vieţii Umane pe Mare (SOLAS)* [International Convention for the Protection of Human Life on Sea (SOLAS)]. https://portal.rna.ro/Pagini/Legisla%C8%9Bie.aspx

Bonetti, P. (2016). I diritti dei non cittadini nelle politiche dell'immigrazione e dell'asilo dell'Unione europea [The rights of non-citizens in the immigration and asylum policies of the European Union]. In C. Panzera, A. Rauti, C. Salazar, & A. Spadaro (Eds.). *Metamorfosi della cittadinanza e diritti degli stranieri* [Metamorphosis of citizenship and rights of foreigners] (pp. 143-250). Editoria Scientifica.

Buletinul Oficial [Official Bulletin] nr. 146. (20/11/1974). *Pactul internațional din 16 decembrie 1966 cu privire la drepturile civile și politice* [International Covenant of 16 December 1966 on Civil and Political Rights]. https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/82590

Cavasino, E. (2015). Ius migrandi e controllo delle frontiere [Ius migrandi and border contro]. In V. Militello & A. Spena (Eds.). *Il traffico di migranti: diritti, tutele, criminalizzazione* [Smuggling of migrants: rights, protections, criminalization]. Giapicchelli.

Consiliul Uniunii Europene (Council of the European Union). (2003). Directiva 2003/9/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de stabilire a standardelor minime pentru primirea solicitanților de azil în statele membre [Council Directive 2003/9/EC of 27 January 2003 establishing minimum standards for the reception of asylum seekers in the Member States]. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:32003L0009

Consiliul Uniunii Europene (Council of the European Union). (2004). *Directiva 2004/81/CE a Consiliului Uniunii Europene din 29 aprilie 2004 privind permisul de ședere care trebuie eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale traficului de ființe umane sau implicați într-o acțiune de facilitare a imigrației ilegale care cooperează cu autoritățile competente* [Directive 2004/81/EC of the Council of the European Union of 29 April 2004 on the residence permit to be issued to third-country nationals who are victims of human trafficking or involved in an action to facilitate illegal immigration who cooperate with the competent authorities]. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/LSU/?uri=CELEX:32004L0081

Consiliul Uniunii Europene [Council of the European Union]. (2001). *Directiva 2001/55/CE a Consiliului din 20 iulie 2001 privind standardele minime pentru acordarea protecției temporare în cazul unui aflux masiv de persoane strămutate* [Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for the granting of temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons]. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=celex:32001L0055

Consiliul Uniunii Europene. (2000). *Regulamentul (CE) nr. 2725/2000 al Consiliului, din 11 decembrie 2000, privind instituirea sistemului „Eurodac" pentru compararea amprentelor digitale pentru aplicarea efectivă a Convenției de la Dublin*. https://eur-lex.europa.eu/legal- content/ro/TXT/?uri=celex:32000R2725

Consiliul Uniunii Europene. (2002). *Regulamentul (CE) nr. 407/2002 a Consiliului din 28 februarie 2002 privind stabilirea anumitor modalități de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 2725/2000*. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:32002R0407

Consiliul Uniunii Europene. (2003). *Regulamentul (CE) nr. 343/2003 a Consiliului din 18 februarie 2003 privind stabilirea criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil cu examinarea unei cereri de azil depuse într-unul dintre statele*

membre de către un resortisant al unei ţări terţe (regulament Dublin II). https://eur-lex.europa.eu/legal- content/RO/ALL/?uri=CELEX:32003R0343

Di Filippo, M. (2012). La circolazione dello straniero nel diritto dell'Unione europea: una geometria variabile dei diritti e delle garanzie [The movement of foreigners in European Union law: a variable geometry of rights and guarantees]. In A. M. Calamia, M. Di Filippo & M. Gestri (Eds.). *Immigrazione, diritto e diritti: profili internazionalistici ed europei* [Immigration, law and rights: international and European profiles], pp.160-278.

Favilli, C. (2010). Il Trattato di Lisbona e la politica dell'Unione europea in materia di visti, asilo e immigrazione [The Lisbon Treaty and the European Union policy on visas and asylum and immigration]. *Diritto, Immigrazione e Cittadinanza*, II, 7-30.

Favilli, C. (2015). L'Unione Europea e la difficile attuazione del principio di solidarietà nella gestione dell'immigrazione "di emergenza" [The European Union and the difficult implementation of the principle of solidarity in management of "emergency immigration]. *Quaderni costituzionali*, *III*, 785-787.

Gullo, V. (2022). *Il ruolo degli organi internazionali quasi-giudiziari e la tutela dei diritti umani* [The role of quasi-judicial international bodies and the protection of human rights]. http://www.dirittoconsenso.it/2021/06/16/ruolo-organi-internazionali-quasi-giudiziari- diritti-umani

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 326/391 (26/10/2012), *Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene (versiune consolidată) – TFUE*, p. 0001 – 0390. https://eur- lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 326/391 [Official Journal of the European Union C 326/391] (26/10/2012). *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene* [The Charter of Fundamental Rights of the European Union]. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 179/3 [Official Journal of the European Union L 179/3]. (23/06/1998). *Convenţia ONU privind dreptul mării* [UN Convention on the Law of the Sea]. *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A21998A0623%2801%29*

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 303/16 (27/11/2000). *Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalităţii de tratament în ceea ce priveşte încadrarea în muncă şi ocuparea forţei de muncă*. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32000L0078

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L180/22 (29/06/2000). *Directiva 2000/43/CE a Consiliului de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnic*. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX:32000L0043

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L304/12. (2004). *Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate*. https://eur-lex.europa.eu/legal- content/RO/TXT/?uri=celex%3A32004L0083

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L71/1[Official Journal of the European Union L71/1]. (04/03/2022). *Decizia de punere în aplicare (UE) 2022/382 a Consiliului din 4 martie 2022, de constatare a existenței unui aflux masiv de persoane strămutate din Ucraina în înțelesul articolului 5 din Directiva 2001/55/CE și având drept efect introducerea unei protecții temporare* [Council Implementing Decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a massive influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC and having the effect of introducing temporary protection]. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32022D0382

M. Of. nr. 148 (17 iulie 1991), *Protocolul de la New York privind statutul refugiaților din 14 decembrie 1967*, http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?idt=32365

M. Of. nr. 193. (27/02/2022). *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 15 din 2022 privind acordarea de sprijin și asistență umanitară de către statul român cetățenilor străini sau apatrizilor aflați în situații deosebite, proveniți din zona conflictului armat din Ucraina*, https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/251954

M. Of. nr. 231. (08/03/2022). *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 20 din 2022 privind modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri de sprijin și asistență umanitară.* https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/252480

M. Of. nr. 268 (18 martie 2022). *Hotărârea nr. 367 din 18 martie 2022 privind stabilirea unor condiții de asigurare a protecției temporare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul străinilor*, https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/252745

M. Of. nr. 35 (26/01/1999). *Lege nr. 31 din 26 ianuarie 1999 privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 115/1998 pentru aderarea României la Convenția internațională din 1979 privind căutarea și salvarea pe mare, adoptată de Conferința internațională din 1979 privind căutarea și salvarea pe mare, organizată de Organizația Maritima Internationala la Hamburg în perioada 9-27 aprilie 1979.* https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/16806

Marzocchi, O. (2022). *Parlamentul european. Libera circulație a persoanelor* [European Parliament. Free movement of people]. https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/147/libera-circulatie-a-persoanelor

Monitorul Oficial al Românei nr. 148 [The Official Gazette of Romania no. 148]. (17 iulie 1991). *Convenția ONU privind statutul refugiaților*, semnată la Geneva la 28 iulie 1951 [UN Convention Relating to the Status of Refugees, signed in Geneva on July 28, 1951]. http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?idt=32365.

Organizația Națiunilor Unite – ONU (1948), *Declarația universală a drepturilor omului din 1948*, în https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/22751.

Parlamentul European (2022). *Tratatul de la Lisabona*. https://www.europarl.europa.eu/about- parliament/ro/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-lisbon

Trevisanut, S. (2014). Is There a Right to be Rescued at Sea? A Constructive view. *Questions of International Law (QIL)*, *4*, 3-15.

UNCHR - Înaltul Comisariat pentru Refugiaţi al Naţiunilor Unite [United Nations High Commissioner for Refugees]. (2022). *Convenția privind statutul refugiaților. Documentul fundamental al activității noastre* [Convention Relating to the Status of Refugees. The fundamental document of our activity]. https://www.unhcr.org/ro/194-conventia-privind-statutul-refugiatilor.html

UNCHR. (2022). *Istoria UNCHR. O organizație umanitară globală, cu origini umile* [History of UNCHR. A global humanitarian organization with humble origins]. https://www.unhcr.org/ro/homepage/despre-noi/istoria-unhcr

UNHCR. (2002). *Rescue at the sea – a guide to principles and practice as applied to refugees and migrants*. https://www.unhcr.org/publications/brochures/450037d34/rescue-sea-guide- principles-practice-applied-migrants-refugees.html

UNHR – United Nation Human Rights (2022). *Universal Declaration of Human Rights*. https://www.standup4humanrights.org/en/declaration.html

Vitta, E., & Grementieri, V. (Eds.). (1981). *Codice degli atti internazionali sui diritti dell'uomo* [Code of international acts on human rights]. Giuffré.